

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת חנוך דב מלביצקי

4959/25/פ

הצעת חוק כינון בית משפט צבאי מיוחד לשיפוט פשעים נגד העם היהודי, אזרחי ישראל ותושביה, התשפ"ה-2024

- מטרה .1 מטרת חוק זה הינה לכוון בית משפט צבאי מיוחד לשיפוט פשעים נגד העם היהודי, אזרחי ישראל ותושביה במסגרת אירועי כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) ומלחמת חרבות ברזל (להלן – בית המשפט הצבאי המיוחד), תוך הרחבת סמכותו של בית משפט צבאי זה מעבר לסמכויות בתי המשפט הצבאיים, כך שיוכל לדון בעבירות קיימות נוספות, לקבוע את הרכב בית המשפט הצבאי המיוחד ולהסדיר את זכות הערעור על פסקי דין של בית משפט זה.
- הגדרות .2 בחוק זה –
- "בית המשפט הצבאי המיוחד" – בית משפט צבאי מיוחד לשיפוט פשעים נגד העם היהודי, אזרחי ישראל ותושביה, במסגרת אירועי כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) ומלחמת חרבות ברזל, שנתכונן בהתאם לתקנה 12 לתקנות ההגנה ;
- "ועדת הבחירה" – ועדה למינוי שופטים לבית המשפט הצבאי המיוחד כמשמעותה בסעיף 5 ;
- "חוק המאבק בטרור" – חוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016¹ ;
- "מעשה טרור" – כהגדרתו בחוק המאבק בטרור ;
- "שופט צבאי-משפטי" – כמשמעותו בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955² ;
- "תקנות ההגנה" – תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945³.
- כינון בית משפט צבאי מיוחד .3 מוקם בזה בית משפט צבאי מיוחד.

¹ ס"ח התשע"ו, עמ' 898.

² ס"ח התשט"ו, עמ' 171.

³ ע"ר 1945, תוס' 2, עמ' 855.

4. הרכב בית המשפט
הצבאי המיוחד

(א) בית המשפט הצבאי המיוחד יהיה מורכב משופטים צבאיים; נשיא בית המשפט יהיה קצין שדרגתו לא פחותה מדרגת תת-אלוף ושני שופטים נוספים שדרגתם לא פחותה מדרגת סגן-אלוף.

(ב) שופטי בית המשפט הצבאי המיוחד ימונו מבין אלו:

(1) שופטים צבאיים-משפטאים של בית דין צבאי מחוזי, לרבות מי שכיהנו כשופטים צבאיים-משפטאים של בית דין צבאי מחוזי ויצאו לקצבה או פרשו מכהונתם;

(2) שופטים המכהנים בבית משפט צבאי, כהגדרתו בתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז-1967⁴, כפי שהוארך תוקפן ותוקן נוסחן בחוק, מעת לעת, לרבות מי שכיהנו בבית משפט צבאי כאמור ויצאו לקצבה או פרשו מכהונתם;

(3) שופטים המכהנים באחד מבתי המשפט על פי סעיף 1 לחוק-יסוד: השפיטה, לרבות שופטים שיצאו לקצבה או פרשו מכהונתם.

5. דרך מינוי השופטים

שופטי בית המשפט הצבאי המיוחד יתמנו בידי שר המשפטים לפי בחירה של ועדה למינוי שופטים לבית המשפט הצבאי המיוחד, שאלה חבריה:

(1) שר המשפטים, שיכהן כיושב ראש הוועדה;

(2) שר הביטחון;

(3) חבר הכנסת שתבחר הכנסת;

(4) נשיא בית הדין הצבאי לערעורים;

(5) שופט בית המשפט העליון שיבחר חבר שופטיו.

6. סמכות

(א) בית המשפט הצבאי המיוחד יהיה מוסמך לדון בעבירות כאמור בתקנות 15 ו-57 לתקנות ההגנה, וכן בעבירות המפורטות בתוספת ובלבד שהעבירות נעשו בנסיבות של מעשה טרור.

(ב) בית המשפט הצבאי המיוחד ידון בהתאם לסדרי הדין ולדיני הראיות לפי תקנות ההגנה, ואולם לעניין תקנה 20 לתקנות האמורות, במקום "האנגלי" יקראו "הישראלי" ובמקום "אנגליה" יקראו "ישראל".

⁴ ק"ת התשכ"ז, עמ' 2741.

- (ג) בית המשפט הצבאי המיוחד יהיה מוסמך להטיל את העונשים הקבועים לצדן של העבירות.
7. (א) ערעור בזכות על פסקי דין של בית המשפט הצבאי המיוחד יהיה לבית הדין הצבאי לערעורים.
- (ב) הוטל גזר דין מוות בבית המשפט הצבאי המיוחד, גזר הדין ידון בערעור, אף אם הנאשם לא ערער עליו.
8. תקנות 31, 47 ו-48 לתקנות ההגנה לא יחולו ביחס לבית המשפט הצבאי המיוחד.

תוספת

1. חוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התש"י-1950.⁵
2. חוק המאבק בטרור.
3. חוק העונשין, התשל"ז-1977: סעיפים 97 עד 103, 105 עד 117, 120, 121, 133, 134, 140, 141, 143, 144, 144ב, 144ד, 144ד2, 144ד3, 145 עד 149, 151, 152, 159, 159א, 161, 163, 273 עד 275א, 300, 301א, 305, 309, 329, 330, 332 עד 336, 340א, 345, 347, 348, 368ב, 368ג, 369 עד 372, 374, 375, 375א, 377, 378 עד 383, 402 עד 413, 413ב עד 413ז, 413ט עד 413יא, 448, 451 עד 454, 456 ו-497 עד 499.

דברי הסבר

בתאריך כ"ב התשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) ארגוני הטרור חמאס והג'יהאד האסלאמי הפלסטיני תקפו את מדינת ישראל. בתקיפה זו פלשו אלפי מחבלים לשטחה הריבוני של מדינת ישראל, רצחו באכזריות ובמעשי זוועה כ-1,500 אנשים, לרבות אזרחים, וביניהם נשים, ילדים ותינוקות. הטרוריסטים התעללו בגופות, ערפו ראשים וראשי תינוקות, שרפו אנשים ותינוקות חיים, אנסו נשים באכזריות ועשו מעשי זוועה רבים שלא נראו מאז שואת יהודי אירופה. בנוסף, הטרוריסטים חטפו לרצועת עזה כ-240 אנשים, לרבות אזרחים בהם קשישים, נשים, ילדים ותינוקות, חלקם חולים מאוד, ופצעו מעל 4,000 אזרחים, חלקם במצב קשה ואנוש. מעשים אלו כללו פשעי מלחמה, פשעי השמדת עם, בראש ובראשונה נגד העם היהודי ופשעים נגד האנושות.

חומרתם של אירועים המוניים אלו, קיומו של אירוע בעל אופי טרוריסטי מאורגן, מספר הנאשמים והצורך להחיל על שפיטת הנאשמים דיני ראיות וסדרי דין שמותאמים למקרים אלו, מצריכים להקים בית משפט צבאי על פי תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 (להלן – תקנות ההגנה). בית משפט צבאי התקיים מקום המדינה ועד שנת 2000, שבו נשפטו בין היתר, הטרוריסט היפני קוזו אוקמוטו שביצע טבח בנתב"ג, מחבלי הפיגוע ב"אוטובוס הדמים" וכן מחבלי פיגוע "מקרר התופת בכיכר ציון". עם זאת, מעשי

⁵ ס"ח התש"י, עמ' 137.
⁶ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

טרור המונייים אלו והזוועות שבוצעו במסגרתם, מחייבים הקמת בית משפט צבאי מיוחד לשיפוט פשעי השמדת עם נגד העם היהודי שהזוועות כוונו בראש ובראשונה כלפיו, אך גם נגד אחרים (בזוועות אלו נרצחו ונחטפו גם אזרחי ישראל שאינם יהודים, עובדים זרים, אזרחים זרים ואף תיירים), שיוכל לשיפוט גם בעבירות קיימות נוספות מעבר לאלו המצויות בתקנות ההגנה. בנוסף נדרש להסדיר את הרכב השופטים שידון בבית משפט הצבאי המיוחד, את זכות הערעור וכן התאמות נוספות.

בסעיף 1 להצעת החוק מוצע לקבוע את מטרות החוק: הקמת בית משפט צבאי מיוחד לשיפוט פשעים נגד העם היהודי, אזרחי ישראל ותושביה במסגרת אירועי כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) ומלחמת חרבות ברזל, להרחיב את סמכותו לדון בעבירות קיימות נוספות, לקבוע את הרכב בית המשפט ודרכי מינוי השופטים ולהסדיר את זכות הערעור.

סעיף 2 כולל מספר הגדרות נדרשות, לרבות הוועדה למינוי שופטים לבית המשפט הצבאי המיוחד.

סעיף 3 מכונן את הקמתו של בית המשפט הצבאי המיוחד המוסדר בהצעת החוק.

בסעיף 4 מוצע לקבוע את הרכב בית המשפט. הרכב בית המשפט לפי תקנות ההגנה הוא ארכאי הן מבחינת היעדר דרישה לבכירות השופטים והן מבחינת היעדר דרישה להשכלה וניסיון משפטי הנדרשים, כך שההרכב עלול שלא לשקף את האחריות המשפטית הנדרשת לשיפוט עבירות כה חמורות, שיש בצדן עונש מוות. לפיכך, מוצע לייחד את השפיטה לשופטים צבאיים בעלי דרגות בכירות. עוד מוצע לאפשר למנות שופטים הן מתוך מערכת בתי הדין הצבאיים והן מתוך מערכת בתי המשפט הצבאיים באזור יהודה ושומרון, שכן לשופטי המערכת האחרונה יש את הניסיון השיפוטי הרב ביותר בשפיטת מעשי טרור, לאור העובדה שהרוב המוחלט של מעשי הטרור נשפטים במערכת זו.

סעיף 5 המוצע מסדיר את דרך מינוי השופטים לבית המשפט הצבאי המיוחד, בהתבסס על ועדה שתוקם למינוי השופטים. המינוי ייעשה בידי שר המשפטים לאחר בחירתם של חברי הוועדה, ביניהם שר המשפטים שיכהן כיושב הראש, שר הביטחון, חבר כנסת שתבחר הכנסת, נשיא בית הדין הצבאי לערעורים ושופט בית המשפט העליון שיבחר על ידי חבר שופטיו.

בסעיף 6 מוצע לקבוע את העבירות שבהן יוסמך לדון בית המשפט. העבירות הקיימות בתקנות ההגנה אינן נותנות מענה לממדן ומאפייניהן של הזוועות שנעשו, וכן למגוון העבירות שנעברו בהן הנלוות למעשי הטרור, וכללו בין היתר, מעשי רצח, חבלה חמורה, חטיפה, עבירות מין קשות ועבירות של שוד וגניבה. לכן, מוצע להרחיב את סמכות בית המשפט לדון גם בעבירות לפי החוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התש"י–1950; חוק המאבק בטרור, התשע"ו–2016; וכן סעיפים רבים בחוק העונשין, התשל"ז–1977, הכוללים את מגוון העבירות בתחומים הנ"ל. יתרה מזאת, סעיף קטן (ב) המוצע קובע כי בית המשפט הצבאי המיוחד ידון בהתאם לסדרי הדין ולדיני הראיות לפי תקנות ההגנה, לרבות תקנה 20, ובלבד שהיא תיקרא בשינויים המחייבים כמוצע בסעיף, במטרה להימנע מהשוואה בדיני הראיות למערכת המשפט האנגלית, תוך יצירת זיקה למערכת המשפט הישראלית. סעיף קטן (ג) המוצע מסמיך את בית המשפט להטיל את העונשים הקבועים לצדן של העבירות.

סעיף 7 המוצע מסדיר את זכות הערעור ואת ערכאת הערעור – בית הדין הצבאי לערעורים, וכן קובע חובת ערעור במקרה של גזר דין מוות, בדומה לקבוע במערכת בתי המשפט הצבאיים באיו"ש.

בסעיף 8 מוצע להחריג את תחולת תקנה 31 לתקנות ההגנה, הקובעת כי בבתי המשפט הצבאיים הכרעת הדין וגזר הדין יתקבלו פה אחד. שכן, משמעות הדבר היא שאם אין הסכמה יש זיכוי. מאחר שהדבר מנוגד למסורת המשפטית בישראל, מוצע בהצעת החוק שסעיף זה לא יחול על בית המשפט הצבאי המיוחד. בנוסף, מוצע להחריג את תחולתן של תקנות 47 ו-48 לתקנות ההגנה על בית המשפט הצבאי המיוחד, לטובת מניעת התערבותו של הרמטכ"ל בפסיקת בית המשפט הצבאי המיוחד בהתאם לסמכותו המוסדרת באותן תקנות, שכן ערעור על פסק דין של בית המשפט הצבאי המיוחד הוא לבית המשפט הצבאי לערעורים.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ו בתשרי התשפ"ה (28.10.2024)